

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

Pohjoismaiden hallitusten vastaukset kirjalliseen kysymykseen E 10/2016 turvapaikkaa hakevien lasten koulunkäynnistä

Pohjoismaat vastaanottivat viime vuonna noin 250 000 pakolaista. Heistä yli 50 000 oli yksintulevia lapsia. Tämä vaikuttaa Pohjoismaissa koko koulutusjärjestelmään. Pohjoismaiden opetusministerit kokoontuivat 5. huhtikuuta 2016 Suomen Heurekaan keskustelemaan tästä asiasta. Kokouksen painopisteessä oli vastasaapuneiden lasten ja nuorten kielenopetus ja opettajien akuutti jatkokoulutustarve.

Kaikilla turvapaikkaa hakevilla lapsilla on Pohjoismaissa lakisääteinen oikeus opetukseen.

Tanskassa oppivelvollisuusikäisille lapsille tarjotaan opetusta joko turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa tai sen yhteydessä. Opetuksen tulee sisällöltään ja laajuudeltaan vastata kaksikielisille peruskoulun oppilaille annettavaa opetusta. Joillekin lapsille voidaan tarjota mahdollisuutta osallistua peruskoulun yleisopetukseen. Kun turvapaikkaa hakeva lapsi on saanut myönteisen oleskelulupapäätöksen, vastuu siirtyy kunnalle, jonka tulee tarjota hänelle peruskouluopetusta. Samanaikaisesti koulun johtajan on arvioitava, onko oppilaalla edellytyksiä osallistua yleisopetukseen vai tarjotaanko hänelle valmistavaa opetusta. Kaksikieliset oppilaat, joilla on riittävät kielelliset edellytykset osallistua ainekohtaiseen yleisopetukseen, voivat saada yleisopetuksessa tarvittavaa kielellistä tukea. Niille kaksikielisille oppilaille, jotka eivät vastaanotettaessa kielellisen tuen tarpeen vuoksi pysty osallistumaan yleisopetukseen, annetaan opetusta tanskan kielessä tanska toisena kielenä -oppimäärän mukaan.

Suomessa kunta on velvollinen järjestämään esi- ja peruskouluopetuksen, käytännössä useimmiten valmistavan opetuksen perusopetuksen puitteissa, kaikille kunnassa asuville lapsille, myös kansainvälistä suojelua hakeville lapsille. Turvapaikanhakijat voivat hakea yhteishaululla valmentavaan ammattikoulutukseen, mikäli heillä on tarvittava kielitaito joko suomen tai ruotsin kielessä.

Islannissa turvapaikkaa hakevat lapset tulevat koulutusjärjestelmään viimeistään seitsemän viikkoa sen jälkeen kun he ovat hakeneet turvapaikkaa ja saavat sen myötä oikeuden kaikkiin koulutusjärjestelmässä oleviin tukimuotoihin.

Norjassa 6–16 -vuotiailla turvapaikanhakijoilla on oikeus osallistua peruskoulutukseen ja sen kaikkiin tukimuotoihin, jotka on tarkoitettu oppilaille ja vastasaapuneille, mikäli on todennäköistä, että he tulevat oleskelemaan Norjassa vähintään kolmen kuukauden ajan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että turvapaikkaa hakevalle lapselle on tarjottava opetusta välittömästi hänen saavuttuaan Norjaan, koska turvapaikanhakuprosessi kestää yli kolme kuukautta. Lasten velvollisuus osallistua peruskouluopetukseen astuu voimaan heidän oleskeltuaan maassa kolme kuukautta. Vuodesta 2014 myös 16–18 -vuotiailla turvapaikanhakijoilla on ollut oikeus hakea toisen asteen koulutukseen ja aikuisille tarkoitettuun peruskouluopetukseen, mikäli on todennäköistä, että he viipyvät Norjassa yli kolme kuukautta.

Ruotsissa turvapaikkaa hakevilla lapsilla ei ole oppivelvollisuutta, mutta heillä on sama oikeus koulutukseen kuin muillakin oppilailta.

Grönlanti ja **Färsaaret** eivät ole vastaanottaneet pakolaisia. Pakolais- ja turvapaikkavastaanotto ei kuulu **Ahvenanmaan** itsehallinnon piiriin ja siitä säädetään valtakunnan lainsäädännössä.

Tämänhetkessä akuutissa tilanteessa maat ovat myös ryhtyneet erityistoimenpiteisiin. Esimerkiksi Norjassa opettajapulaa ja opetusaineiston puuttumista on esimerkiksi käsitelty osittain siten, että on perustettu vapaaehtoisista eläkkeellä olevista opettajista koostuva opettajapooli ja on otettu käyttöön digitaalista opetusaineistoa kohderyhmän avuksi. Myös kolmatta sektoria on osallistettu aktiivisesti Pohjoismaissa tähän kysymykseen. Pohjoismaiden kansanopistot ovat mukana siten, että ne tarjoavat koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi niille nuorille, joiden oppivelvollisuusikä on saapumishetkellä lähes tai täysin ummessa.

Opetusministereiden kokouksessa 5. huhtikuuta 2016 todettiin, miten tärkeää on vaihtaa kokemuksia Pohjoismaiden välillä ja tehdä yhteistyötä pakolaistilanteen osalta koko koulutussektorilla. Suomi tulee osana puheenjohtajakautensa ohjelmaa järjestämään ministeritason johtajakokouksen, jossa keskitytään nimenomaan pakolaistilanteeseen.

Helsingissä 3. toukokuuta 2016

Sanni Grahn- Laasonen
Suomen opetus- ja kulttuuriministeri
Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvoston (MR-U) puheenjohtaja